

L.S.

Gisteren, zondag 9 februari 2014, werd in een uitzending van Nieuwsuur gesteld dat er een verschuiving van de waterschapslasten heeft plaatsgevonden van de landbouw naar de burgers. Inmiddels zijn hierover Kamervragen gesteld door de SP en D66.

De uitzending baseert zich op cijfers van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo). Het Coelo stelt dat de verschuiving 65 miljoen bedraagt, wat betekent dat de landbouw ooit 180 miljoen heeft betaald (400 miljoen gulden). Dat is gemiddeld 90 euro (200 gulden) per hectare. Deze werkelijkheid is bij ons niet bekend.

Wij hebben een aantal feiten op rij gezet en zullen die de komende dagen uitdragen.

De kernpunten

1. De bijdrage van de landbouw is in de periode 1998 - 2012 ongeveer gelijk gebleven. Wel is de bijdrage in relatieve zin gewijzigd door een verschuiving van taken. Het waterschap is meer voor de ingezetenen gaan doen, waardoor de totale kosten zijn gestegen en de ingezetenen meer zijn gaan betalen.
2. De verandering van de categorie ongebouwd komt vooral door de scherpe tariefdaling voor natuur met ongeveer 20 miljoen. Landbouw betaalt nu ongeveer 20 maal zoveel als natuur. Bovendien zijn er duizenden hectaren landbouwgrond verdwenen.
3. Bij de wetswijziging in 2008 vond de wetgever op basis van het werk dat waterschappen voor de land- en tuinbouw doen 80 miljoen een reële bijdrage. De sector betaalt nu 115 mln. Afgemeten aan vergelijkbare Europese landen betaalt de Nederlandse landbouw fors voor het waterbeheer.
4. De financiële cijfers zijn eenvoudig te weerleggen, maar de discussie heeft ook impact op de geborgde zetels. Landbouw heeft teveel macht en kan daardoor de tarieven laag houden, zo luidt de stelling. Aan het eind van deze notitie een korte beschouwing.

Nieuwe taken voor de waterschappen

Halverwege de jaren negentig zijn de waterschapstaken verbreed. De waterschappen zijn zich meer gaan toeleggen op ecologie en het natuurlijker maken van de beken. Daardoor zijn de totale kosten van het waterbeheer gestegen. Belanghebbend zijn de ingezetenen, die dus ook meer zijn gaan betalen. Zij hebben overigens ook ongeveer 70 % van de zetels in het waterschapsbestuur.

Er heeft dus geen verschuiving van lasten van boeren naar burgers plaatsgevonden, maar een verandering in taken en werkzaamheden. Landbouw is in de periode 1998 - 2012 ongeveer hetzelfde blijven betalen (becijfering Unie van Waterschappen). De procentuele daling komt doordat de totale kosten zijn gestegen.

De stijging van het gebouwd heeft te maken met de forse waardestijging van onroerend goed vanaf 1998, maar ook met de toename van het stedelijke gebied.

Daling ongebouwd komt vooral door natuur

De daling van de opbrengst ongebouwd met 65 miljoen betekent niet dat boeren en tuinders veel minder zijn gaan betalen. Het is vooral natuur die ongeveer 20 miljoen minder is gaan betalen.

Natuur betaalt per hectare 20 maal minder dan landbouw, terwijl veel waterschapswerken zijn gericht op uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en Natura 2000.

Daarnaast zijn duizenden hectaren landbouwgronden verdwenen voor andere functies. Uiteraard is ook dat van invloed op de bijdrage van het ongebouwd.

Een nieuwe kostentoedeling vanaf 2009

Tot 2009 werd de waterschapsheffing gebaseerd op de kosten die het waterschap voor een belangengroep moest maken. Doordat de taken van het waterschap veranderden, werd dit steeds lastiger. Voor wie zijn bijvoorbeeld de kosten voor het beheer van een beek in het landbouwgebied, die tevens een natuurfunctie heeft. Daarom is vanaf 2009 een nieuwe systematiek ingevoerd, die uitgaat van de waarde van objecten (vergelijkbaar met de WOZ benadering).

De natuurgebieden werden uit de groep ongebouwd gehaald en vormden een eigen categorie. Zoals we hiervoor zagen daalde daardoor de bijdrage scherp naar slechts een paar euro per hectare. Landbouwgronden en (spoor)wegen vormden vanaf dat moment de categorie ongebouwd. De gemiddelde waarde van de objecten in de categorie bepaalt het tarief. Doordat autowegen, spoorwegen, tunnels en bruggen erg duur zijn, is het tarief voor de landbouwgronden ongeveer vijf maal hoger dan op basis van de eigenlijke waarde.

Met de tariefdifferentiatie is dat enigszins hersteld. Maar nog steeds betalen eigenaren van (spoor)wegen, die 30 maal duurder zijn dan een hectare landbouwgrond, nooit meer dan 5 maal het landbouwtarief. Bovendien leidt iedere nieuwe (spoor)weg tot een stijging van de lasten voor land- en tuinbouw.

Betaalt landbouw te weinig?

In 2008 becijferde de wetgever dat 80 miljoen een reële bijdrage is voor land- en tuinbouw. Deze berekening is gebaseerd op de kosten die waterschappen maken voor het agrarische belang. De eerder genoemde indeling van landbouwgronden en (spoor)wegen in één categorie was een bewuste keuze om tot die bijdrage te komen. Landbouw betaalt ondertussen 115 miljoen.

In Europees verband betaalt de Nederlandse land- en tuinbouw fors voor het waterbeheer. Het gaat om duizenden en soms tienduizenden euro per bedrijf. Andere (vergelijkbare) landen hebben vaak geen waterschappen of een bijdrage voor het waterbeheer. Voor de komende jaren wordt een stijging van de waterschapslasten met bijna 7% per jaar verwacht (Coelo pagina 14).

De relatie met de geborgde zetels

Dat de cijfers onjuist zijn is eenvoudig te weerleggen. De discussie heeft echter ook impact op de geborgde zetels. Landbouw heeft teveel macht en kan daardoor de tarieven laag houden, zo wordt gesteld. Verder werd in de uitzending gesuggereerd dat alleen de landbouw geborgde zetels heeft, terwijl dat natuurlijk ook het geval is voor natuur en bedrijven.

De volgende redenen onderstrepen het belang van de geborgde zetels voor landbouw:

1. Het waterschap is een belangengroependemocratie. De geborgde zetels geven een stem aan groepen met een bijzonder belang, waaronder land- en tuinbouw. Voor de burgers is de groep ingezetenen met ongeveer 70 % van de zetels vertegenwoordigd.
2. Landbouw is medebeheerder van het grootste deel van het watersysteem en zijn de ogen en oren van het waterschap in het veld. Zij onderhouden het detailwatersysteem en werken aan een goed bodembeheer.
3. Ongeveer 75 % van alle waterschapswerken vindt in het buitengebied plaats, waarbij landbouw lang niet altijd de eindbegunstigde is. Boeren en tuinders werken al decennia lang constructief mee aan de versterking van het waterbeheer, dankzij de dialoog op bestuurlijk niveau.
4. Landbouw is een veelbetaler. Daar waar huishoudens een paar honderd euro betalen, betalen landbouwbedrijven vele duizenden euro per jaar.

Politieke partijen kunnen de rol van de specifieke belangen niet overnemen. In de algemene democratie worden alle belangen goed gewogen, maar dat volstaat niet op uitvoeringsniveau. Het 'besteksgereed' maken van politieke besluiten kan alleen in een directe dialoog met de betrokken belangen. Zij zijn onderdeel van de uitvoering. De boerenbestuurders dragen waterschapsbesluiten mee uit. Betrokkenheid, begrip en draagvlak vereenvoudigen het werk van het waterschap.

Voor meer informatie: John Tobben (06-53429380)